

KALEVALA.

»Tääll' on laulun, kansan kauniin taruaarten kotimaa.»

Niin, Kauko-Karjalaa voi todellakin nimittää Kalevalan, »kansan kauniin taruaarten», kotimaaksi.

Tosin Boreniuksen sekä J. ja K. Krohmin y. m. uudemmat tutkimukset ovat eittämättömästi osoittaneet, että Kauko-Karjala ei ole sananmukaisesti runon »kotimaa». Muinaislaulut ovat syntyneet Suomessa ja Virossa, josta ne osaksi Inkerin kautta, osaksi suoraan Suomesta, osaksi myöskin Ruotsista ja Norjasta ovat kulkeutuneet Kauko-Karjalaan. Ruotsiin laulut tulivat niiden suomalaisten mukana, jotka Kaarle IX:n aloitteesta asettuivat Vermlantiin, ja J. Krohn väittää, että 1800-luvun alussa kalevalaiset laulut olivat paremmassa muistissa Vermlannin suomalaisilla kuin varsinaisilla Suomen suomalaisilla. Stolbovan rauhan jälkeen muutti suomalaisjoukkoja Inkerinmaahan ja isonvihan aikana, seuraavalla vuosisadalla, Kauko-Karjalaan vieden mukanaan kauniit laulunsa. Runojen kulkeutumista lännestä itään ja etelästä pohjoiseen todistavat etenkin lukuisat skandinaavista ja kristillistä alkuperää olevat tarinat sekä keskiaikaiset legendat, joihin Kalevalan runoista useat pohjautuvat; ja ilmeistä on, että Kullervo-runon, joka muodostaa Kalevalan traagillisimman osan, perustuu tanskalaisen historioitsijan Saxo Grammaticuksen 1200-luvulla muistiin kirjoittamaan tarinaan, jota Shakespeare on käyttänyt lähtökohtanaan kuuluisaan Hamlet-murhenäytelmäänsä — minkä jo J. Krohn on osoittanut ja prof. Setälä myöhemmin lähemmin selvittänyt (»Finn. Forsch.» Bd III Hft. 1—3 p. 61—97). Tämä tarina saattaa kenties alkuisin pohjautua roomalaiseen Brutus-tarinaankin, ehkäpä olla alun perin aina Persiasta saakka kotoisin. Todistukseksi laulujen kulkeutumisesta lännestä itään voidaan

mainita, että useissa Kauko-Karjalasta löydettyissä runoissa mainitaan sellaiset paikannimet kuin Ruotsi, Tukholma ja Öresund. »Elinan surma»-runo, joka koskee Kurki-sukua ja on tietysti syntynyt Länsi-Suomessa, on löydetty Arkangelista, useilla vanhoilla suomalaisilla paikannimillä on vastineensa j.n.e.

Niin ollen ei voi olla vähäisintäkään epäilystä siitä, etteivät runot olisi kulkeutuneet lännestä itään ja että niissä on paljon lännestä saatua. Mutta samoin on myöskin muinaisskandinaavisten laulujen laita, niin- kuin Sophus Bugge on osoittanut.

»All bildning står på ofri grund till slutet,
blott barbarit var en gång fosterländskt» *)

lauloi Tegnér.

Vieläpä Tegnérin ihailemain kreikkalaistenkin, muinaisuuden suurimman kulttuurikansan sivistys oli »lopultakin lainatavaraa». Lönnrotin ja Ahlqvistin käsitys, että Kalevalan runot olisivat syntyneet Kauko-Karjalassa, on hylättävä.

Mutta kuitenkin on Kauko-Karjalan kansalla Kalevalaan nähden suuremmat ansiot kuin kenelläkään muilla, Lönnrotia kenties lukuunottamatta. Kauko-Karjalassa näet laulut kehittyivät huomattavasti siitä suppeudesta, jossa ne ilmeisesti ovat Karjalan maille siirtyneet; Karjalassa ne sulautuivat suuremmaksi kokonaisuudeksi; karjalaiset ovat myöskin valaneet runoihin korkeamman runollisen hengen, ja lopuksi — he säilyttivät tämän kallisarvoisen perinnön uskollisesti sukupolvi sukupolvelta. Keräsihän Lönnrot pääasiallisesti juuri Vuokkiniemeltä ja sitä ympäröiviltä seuduilta Kalevalan laulut, Arhipan ja muiden runolaulajien huuilta, muodostaen keräämistään runoista elimellisen kokonaisuuden; tämän kokonaisuuden muodostaminen

*) Vapaasti suomeksi: „Lopultakin on kaikki sivistys lainatavaraa ja vain raakuus isänmaan omaa tuotetta.

ei hänen oman todistuksensa mukaan tuottanut hänelle suurtakaan vaivaa — mistä ansio koituu Kauko-Karjalan kansan ennakkotyölle.

Onko tämä kokonaisuus nyt täydellinen? Jos seurataan Julius Krohnin selitystä Sammon takomisesta ja tuomisesta Kalevan kansan huostaan — K. Krohnilla on hiukan eriävä käsitys — niin on myönnettävä, että laulu laululta saatetaan panna merkille todellakin »elimellinen» kokonaisuus, mutta toiselta puolen ei käy kieltäminen, että tämä kokonaisuus ei ole täysin tyydyttävä, huomattakoon erikoisesti siirtyminen Väinämöistä koskevista lauluista jatkoon, ja että erilliset episodit eivät ole oikeassa suhteessa kokonaisuuteen. Vaikkakin myös Homeron runoissa on ristiriitaisuuksia, ei Kalevalaa voida rinnastaa tässä suhteessa niihin. Ne vaikuttavat kokoonpanoltaan eheämmiltä — johduipa se sitten runoilijan, Homeron, työstä tai ei —, Kürensbergerin sommittelema tai muokkaama Niebelungenlied vaikuttaa vielä enemmän taide-eepokselta. Mitä Kalevalaan tulee, on meidän sen kokonaisuutta ajatellessamme otettava huomioon, ettemme tiedä, miten paljon alkuperäinen ehkä suurempi eheys on menettänyt laulujen pitkän vaelluksen aikana. Ei tunnu lainkaan epätodennäköiseltä, että se on menettänyt paljon jo Suomessa kristinuskon kasvavan vaikutuksen takia, koskapa myöhäisemmät runonkerääjät Kauko-Karjalassa useasti saivat panna merkille, että jotkut olivat hyvin vastahakoisia laulamaan, koska heistä »pakanallisten» laulujen laulaminen oli »riähkä», synti.

Milloin Kalevalan laulut oikeastaan saivat sen muodon, missä ne nyt tunnetaan?

M. m. Ahlqvistin ja Donnerin mielestä ei ole epäilystäkään siitä, että suomalaiset jo pakanuuden aikana ovat lainanneet useita kulttuurisanoja germaaneilta ja skandinaaveilta. Epäilemättä Kalevalaan sisältyy runsas annos suomalaisten pakanallista mytologiaa — onhan Kalevala saanut nimensäkin Kalevasta, joka

Lönnrotin mukaan oli »vanhin suomalainen sankari». — Ehkäpä alkuperäinen Kalevala pohjautuukin mytologiseen luonnonkäsitykseen, jossa Sampo, Donnerin mukaan, merkitsi aurinkoa ja Kalevalan ja Pohjolan (Hiitola=helvetti eli Pimentola=pimeyden valtakunta) välinen taistelu taistelua valon ja pimeyden välillä, hyvän ja pahan välillä, niinkuin jo Fabian Collan käsitti asian ja K. Krohn tuntuu arvelevan: — siis tässäkin taistelu Ormuzin ja Ahrimanin välillä, niinkuin monella muullakin taholla. Väinämöinen y.m. sankarit olivat siten oikeastaan jumalia muuttuen sittemmin sankareiksi. Mutta siitä huolimatta Kalevalan laulut eivät syntyneet pakanuuden aikana, vaan vasta katolisella keskiajalla saaden aineksia säilyneestä pakanallisesta mytologiasta ja sitäpaitsi pakanallisia lisiä Kauko-Karjalassa. Sampo muuttui silloin lohikäärmeeksi (Setälä) tai lohikäärmelaiivaksi (Viklund) tai joksikin muuksi ihmeelliseksi esineeksi, ja roomalais-katolisista pyhimyslegendoista ammennettiin lisää aineksia ja nimiä.

Kalevalan kauneutta — erikoisesti lyyrillistä — ovat ylistäneet kaikki, jotka ymmärtävät runollista kauneutta. Siinä vallitsee todellakin, niinkuin J. Krohn sanoo, »ihastuttava sulous». Luonnonkuvaukset osoittavat korkealle kehittynyttä luonnonkauneuden tajua, ja runossa kuvataan verrattomalla tunneherkkyydellä ihmiselämän hereimpiä tunteita, esim. Lemminkäisen ja Kalervon hellää suhdetta äiteihinsä. Kalevalassa esiintyy erinomaista luonne- ja henkilökuvausta, joka ylittää huomattavasti Homeron ja Eddan tason. Muodon täydellisyydessä ja hioutuneisuudessa ne tosin eivät vedä vertoja antiikin tuotteille, mutta samaa voi monessa tapauksessa sanoa myöskin uudemmassa runoudesta.

Kalevala, tämä kaunis eepos, joka ei monessakaan suhteessa jää jälkeen Homeron runoista, joka voidaan asettaa Chanson de Rolandin ja Niebelungenliedin yläpuolelle, joka kuuluisan kansapsykologin ja kieltentutki-

jan Steinthalin mielestä on luettava maailmankirjallisuuden neljän elimellisen kansaneepoksen joukkoon, joka on käännetty useille kielille, joka on aiheuttanut mukaelmia, m. m. amerikkalaisen runoilijan Longfellowin miellyttävän Hiawatha-laulun — tämä ihana kansarunoelma on koottu ja oleellisesti kehittynyt Kauko-Karjalan kansan keskuudessa, sen syvistä riveistä lähteneiden runolaulajien hoivassa. Professori K. Krohn lausuu suuressa teoksessaan (Kalevalan runojen historia, siv. 825): »Karjalaiset runolaulajat ovat olleet alkuperäisten runojen länsisuomalaisten luojien ja Kalevalaa kokoojan työn välittäjinä. Ilman tätä myöhempää, sekundääristä kehitysas^tetta, jonkamuualta tulleet alun perin primääriset runot saivat heidän kauttaan, ei kukaan olisi voinut panna kokoon nykyistä Kalevala-runoelmaa.» Lönnrot, peisistraattinen yhteenliittäjä ja diaskeuasti, vain viimeisteli sen työn, jonka Kauko-Karjalan kansa oli suorittanut miltei loppuunsa, siten osoittaen, että tässä kansassa myöskin henkisessä suhteessa piilee jotakin suurta, joka ennustaa valoisampaa ja huolettomampaa, kauniimpaa ja toiveikkaampaa tulevaisuutta.